

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Lausuntopyyntönne VN/1972/2020, 10.12.2020

LIKENNETURVAN LAUSUNTO LUONNOKSESTA VALTIONEUVOSTON KOULUTUSPOLIITTISEKSI
SELONTEOKSI

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Liikenneturvan lähtökohta on liikenteen nollavisio: Liikenne, jossa kenenkään ei tarvitse kuolla tai loukkaantua vakavasti. Liikennejärjestelmäsuunnitelmaan on kirjattu Suomen tavoite vähentää liikennekuolemat puoleen, alle sataan liikennekuolemaan vuoteen 2030 mennessä. Tämä tarkoittaa, että Suomessa on löydettävä merkittäviä keinoja parantaa kaikkien, mutta etenkin nuorten, liikenneturvallisuutta.

Selonteon näkökulma pitkälle tulevaisuuteen ja kohti 2040-lukua on tärkeä ja kannatettava. Liikenneturva tukee selonteon näkemystä monimuotoisen ja ajassa elävä sivistyksen merkityksestä tasa-arvolle, hyvinvoinnille, ihmisten kehittymiselle ja hyvälle elämälle sekä yhteiskunnan uudistumiselle ja kyvylle ennakoida ja kohdata äkillisiä muutoksia. Toimintaympäristön muutokseen liittyvät haasteet on tunnistettu laajasti. Visio perustuu vahvasti sivistyksen ja osaamisen vahvistamiseen, sekä taustasta, sukupuolesta tai asuinpaikasta riippumattomiin yhdenvertaisiin mahdollisuuksiin.

Liikenneturva haluaa kehittää selontekoa painottamalla arjen taitoihin liittyvän osaamisen sekä hyvinvointiosaamisen vahvistamista. Tavoitteellinen, pitkäjänteinen ja ennaltaehkäisevä liikennekasvatus kaikilla kouluasteilla takaa tasa-arvoisesti kaikille lapsille ja nuorille mahdollisuuden vahvistaa hyvinvoinnin ja turvallisuuden kannalta keskeisiä arjen taitoja. Kaikilla kouluasteilla tapahtuva liikennekasvatus on vahvistaa turvallisen liikkumisen kannalta olennaisia tietoja, taitoja ja asenteita. Yhteisötason tekijät, kuten rakenteet, sosiaaliset normit ja kulttuuriset tekijät, ovat merkittävässä roolissa nuorten turvallisen liikkumisen tukemisessa. Koulutuksen kehittämisessä on huomioitava koulun hyvinvointia tukevan toimintakulttuurin vahvistaminen ja sitä tukevat rakenteet.

Liikenneturvan lausunnossa kiinnitetään huomiota selonteon visioon, lasten ja nuorten hyvinvointiin ja arjen taitoihin liittyviin opetuksen sisältöihin, yhteistyön vahvistamiseen toisen asteen opetuksessa, oppimisympäristöihin sekä opettajankoulutukseen.

LIKENNETURVA

SATU TUOMIKOSKI

Satu Tuomikoski

koulutuspäällikkö

EEVA-LIISA MARKKANEN

Eeva-Liisa Markkanen

suunnittelija

Lähteet:

ETSC 2020. LEARN! Key Principles for Traffic Safety and Mobility Education.
<https://www.trafficsafetyeducation.eu/publications/>.

Liikenneturva 2019. Opettajien kokemuksia liikennekasvatuksen toteuttamisesta.

<https://www.liikenneturva.fi/fi/ajankohtaista/tiedote/opettajat-kokevat-liikennekasvatuksen-tarkeaksi-toteutukseen-kaivataan-tukea#afeefc6f>

https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/opekyselyn_yhteenveto_verkkoon.pdf

Liikenneturva 2020. Nuorten henkilövahingot tieliikenteessä. Tilastokatsaus 31.8.2020.
https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Tutkittua/Tilastot/tilastokatsaukset/tilastokatsaus_nuoret.pdf

Venäläinen S., Saarinen J., Johnson P., Cantell H., Jakobsson G., Koivisto P., Routti M., Väänänen J., Huhtanen M., Kauppinen L. & Viitala M. 2020. Näkymiä OPS-matkan varrelta. Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden 2014 toimeenpanon arviointi. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi).

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Liikenneturva pitää koulutuspoliittisen selonteon visiota teemoiltaan tarkoituksenmukaisena. Visiossa on vahva sivistysusko, joka näkyy myös moninaisuuden ymmärtämisellä ja hyvinvointina. Tavoitteiden toteutuminen vaatii laaja-alaista yhteistyötä eri toimijoilta. Vaikuttavuuden arvioinnin tueksi olisimme toivoneet selontekoon konkreettisempien tavoitteiden ja toimenpiteiden asettamista.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Liikenneturva kannattaa varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen sivistyksellisten oikeuksien sekä lasten oikeuksien vahvistamiseen sekä yhdenvertaisuuden, saatavuuden ja laadun turvaamiseen liittyvää tavoitetta. Toimilla parannetaan oppimistuloksia, hyvinvointia sekä lasten ja nuorten kokonaisvaltaista kehitystä. Sekä nykyisissä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa että perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa liikennekasvatus on kirjattu kattavasti laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin huomioiden lasten ja nuorten valmiudet itsenäiseen liikkumiseen, ikävaiheessa merkittävät kulkumuodot sekä riskit liikenteessä. Opetussuunnitelmia koskevat arviointitutkimukset (Venäläinen ym. 2020) osoittavat, että laaja-alaisen osaamisen ja (monialaisten) oppimiskokonaisuuksien merkitystä ja tavoitteita tulee selkeyttää esiopetusyksiköissä ja kouluissa. Tulevaisuuden osaamista kehitettäessä tulee huolehtia siitä, että tuntijako ja opetuksen järjestämisen rakenteet ja käytännöt tukevat osaamisen laaja-alaisia tavoitteita.

Liikenneturva haluaa korostaa lasten hyvinvointitaitojen tukemisen sekä osallisuuden ja aktiivisen toimijuuden vahvistamisen tärkeyttä varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa. Erityisesti koulun keskeinen rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä osana ympäröivää yhteiskuntaa tulee tunnistaa. Globaalit ja yhteiskunnalliset muutokset haastavat perusopetuksen järjestämisen lähtökohtia. Hyvinvointi on edellytys osaamisen kehittymiselle. Liikennekasvatuksen avulla tuetaan lasten taitoja turvalliseen itsenäiseen liikkumiseen, mikä on tärkeää lapsen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta. Kestävän kehityksen näkökulmat korostuvat tulevaisuudessa ja koulutuksen tulee tukea taitoja tehdä turvallisia, vastuullisia ja terveellisiä valintoja. Vain turvallinen on kestävä ja terveellistä.

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Liikenneturva näkee myönteisenä sen, että selonteko painottaa yksilöllisen joustavuuden sekä vahvojen yleisten valmiuksien ja taitojen vahvistamista. Luonnos tunnistaa hyvin jatkuvan ja elinikäisen oppimisen kasvavan merkityksen ja sen toisen asteen koulutukselle asettamat

vaatimukset. Korkeatasoinen ammatillinen ja lukiokoulutus tuottavat kaikille nuorille vahvan pohjan sekä yhteiskunnassa että työelämässä toimimiseen ja jatko-opintoihin siirtymiseen. Liikenneturva haluaa kiinnittää huomiota siihen, että joustavien opintopolkujen ja osaamisperusteisuuden vahvistamisen ohella tulee huolehtia siitä, että toisen asteen opintojen rakenteissa ja sisällöissä on riittävästi mahdollisuuksia opiskelijoiden laaja-alaisten arjen taitojen vahvistamiseen.

Turvallinen liikkuminen on yksi olennainen elämän laatutekijä kaikissa ikäluokissa. Tilastojen valossa nuorten liikenneturvallisuuksien tilanne on Suomessa kehittynyt myönteiseen suuntaan, mutta nuoret ovat edelleen ylläpidettävissä liikenneonnettomuuksissa. Suomessa 15–24-vuotiaiden liikenneturvallisuus on alle EU:n keskitason. Viimeisen kolmen vuoden aikana vuosittain on menehtynyt 43 nuorta (Liikenneturva 2020). Myös sukupuolten väliset erot nuorten onnettomuuksissa ovat Suomessa Euroopan suurimpien joukossa. Alle 18-vuotiaista liikenteessä menehtyneistä Suomessa 76 % on poikia (ETSC 2020). Nuorten kohdalla myös menetetään onnettomuuksissa eniten mahdollisia elinvuosia ja yhteiskunnan koulutuspanos menee hukkaan, jos nuori ei koskaan päädy työelämään. Nykytilanne on siis riittämätön ja nuorten liikenneturvallisuuden parantamiseksi erityisesti oppilaitoksissa tehtävä systemaattinen liikennekasvatus on merkittävä keino vahvistaa turvalliseen liikkumiseen liittyviä tietoja, taitoja ja asenteita.

Liikennekasvatus tulee huomioida toisen asteen opetussuunnitelman ja tutkintojen perusteissa erityisesti laaja-alaisissa tavoitteissa. Turvallisen ja kestävästi liikkumisen edistämiseksi tulee määrittellä selkeät tavoitteet osaksi laaja-alaisen osaamisen kuvausta. Laaja-alaiseen osaamiseen sisältyvät turvallisen liikkumisen sisällöt tukisivat turvallisuutta edistävän toimintakulttuurin rakentamista oppilaitoksissa. Nuorilla vertaisryhmän normit vaikuttavat merkittävästi käyttäytymiseen ja oppilaitosten liikennekasvatus on tilaisuus päästä vaikuttamaan turvallisuutta edistäviin normeihin vertaisryhmässä. Kasvava nuori hakee vastausta eri elämänalueiden kysymyksiin nimenomaan vertaistensa reaktioista. Ryhmän ulkopuolelle jäämisen pelko on voimakasta ja vaikuttaa omaan toimintaan. Opintojen henkilökohtaistamisen ohella on huolehdittava, että toisen asteen opinnot tarjoavat nuorille riittävästi mahdollisuuksia ryhmään kiinnittymiseen. Vertaisryhmää voi hyödyntää myös opiskelijoiden hyvinvointitaitojen vahvistamisessa ja liikennekasvatuksessa, sillä ryhmän toiminta vaikuttaa merkittävästi nuorten terveyttä ja turvallisuutta koskeviin valintoihin.

Selonteon luonnoksessa digitaalisten oppimiskeskeisten oppimiskeskeisten kehittäminen toisen asteen opinnoissa korostuu. Toimenpide-ehdotuksena mainittava kansallisen oppimisympäristöjen digitalisointia ja digitaalisia oppimiskeskeisiä koskevan strategian sekä sitä toteuttavan toimenpideohjelman laatiminen on kannatettava ehdotus, etenkin kun toimenpideohjelmaan liitetään toimintakulttuurin ja pedagogisen kehittämisen osio. Digitaaliset oppimisympäristöt toimivat hyvin myös hyvinvointiosaamiseen liittyvissä sisällöissä ja edistävät näiden teemojen saavutettavuutta. Liikenneturva on kehittänyt menestyksekkäästi digitaalisia oppimisympäristöjä liikennekasvatukseen ja kokemus on osoittanut, että digitaaliset oppimisympäristöt tukevat liikennekasvatuksen systemaattisuutta ja vaikuttavuutta sekä tukevat opettajaa ja opiskelijaa turvallisen liikkumisen taitojen vahvistamisessa. Liikenneturva pitää tärkeänä, että digitaalisia oppimiskeskeisiä kehitettäessä mahdollisuudet nähdään laajasti myös oppilaiden hyvinvointia ja arjen taitoja tukevilla sisällöillä. Vaikuttava liikennekasvatus pitää sisällään mm. sääntötuntemuksen, ajotaitojen

vahvistamisen, liikenteen vuorovaikutustaitojen vahvistamisen, turvallisuutta tukevien asenteiden vahvistamisen sekä turvalaitteiden käytön.

Selonteon luonnoksessa nostetaan esille lukio- ja ammatillisen koulutuksen raja-aitojen madaltaminen. Luonnoksen toimenpide-ehdotuksissa ehdotetaan ammatillisten tutkintojen perusteiden ja lukion opetussuunnitelmien kehittämistä niin, että ammatillisten tutkintojen osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita ja lukion opintojaksoja voidaan yhdistellä nykyistä joustavammin opiskelijoiden, jatko-opintojen ja työelämän osaamistarpeiden pohjalta. Liikenneturva kannattaa yhteistyön lisäämistä toisen asteen oppilaitosten välillä. Liikennekasvatus on osa-alue, missä toisen asteen oppilaitokset voisivat hyvinkin tarjota opiskelijoille yhteisiä opintosisältöjä.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

-

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

-

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

-

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

-

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

Laadukas kasvatus ja koulutus edellyttää pätevää ja osaamistaan uudistavaa varhaiskasvatuksen henkilöstöä ja opettajia. Selonteossa on tunnistettu opetushenkilöstön osaamisen kehitystarpeita korostaen erityisesti ohjaukseen, oppimisympäristöihin ja erilaisiin oppijoihin liittyviä asioita. Liikenneturvan haluaa tuoda esille opettajien liikennekasvatusosaamisen merkityksen osana lasten ja nuoren hyvinvoinnin, tasa-arvon ja arjen taitojen edistäjänä.

Liikenneturva ehdottaa lisättäväksi kasvatus- ja opetusalan koulutuksen kehittämiseen liittyviin toimenpiteisiin (sivu 45) omana kohtanaan opettajien osaamisen vahvistamisen laaja-alaisen osaamisen tukemisessa. Liikenneturvan (2018) kyselyn mukaan vain 61 % kyselyyn vastanneista opettajista koki omaan osaamisensa riittävän liikennekasvatuksen toteuttamiseen. Liikennekasvatus ei toteudu tällä hetkellä opettajankoulutuksessa kovin hyvin. Niin luokanopettajien kuin aineenopettajien, erityisesti terveystietoa ja liikuntaa opettavien, liikennekasvatusosaamiseen tulisi kiinnittää huomiota opettajankoulutuksessa. Liikennekasvatus on erittäin hyvin integroitavissa eri oppiaineisiin, mutta se vaatii opettajilta osaamista liikenneturvallisuuskasvatuksen teemoista.

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

-

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

-

**Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät.
Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat**

-

Aarnio-Kurki Sini
Liikenneturva